

[Svend Haugaard.]

videlse af undervisningen til det 8. og 9. skoleår, hvor vi ikke er enige i den radikale gruppe.

Jeg mener personligt, at denne del af forslaget er forkert, fordi det modvirker den lyst og interesse, som der så rigtigt er peget på er afgørende. Jeg har tidligere i marts 1967, da forslaget fra hr. K. B. Andersen m. fl. var til behandling, haft lejlighed til at udtrykke min betænkelighed, og jeg skal ikke gentage, hvad jeg sagde dengang. Mine betænkeligheder er stadig væk de samme, men det forekommer mig, at nødvendighedens fortalere i deres argumenter står noget svagere end før. Det har nemlig vist sig, at der fortsat er god stigning i den frivillige tilslutning. Ser vi på tallene fra 1968, ligger det sådan, at 92 pct. fortsatte i 8. klasse, og ikke mindre end 89 pct. fortsatte også i 9. klasse. Dertil kommer efterskolernes tal, som vil lægge i hvert tilfælde 5 pct. til hver af årgangene, og dermed når vi jo ganske pænt i vejret. Så må vi i øvrigt huske på, at det er gennemsnitstal med en meget stor variation fra skole til skole. Der er mange steder, hvor man er oppe på så høje tal, at tvang simpelt hen ikke kan føre videre. Andre steder er der langt igen.

Forskellen er efter min mening ikke først og fremmest af social art og ikke et spørgsmål om forskelligt miljø, men i langt højere grad et spørgsmål om skolernes forskellige udbygning. Det er her, det knirker. Hvis vi i stedet for havde fået en principbeslutning om, at skolens udbygning skulle være i orden inden 1972-73, så formoder jeg, at vi kunne få fuldstændig enighed herom. Men nu begynder man bagfra med tvang, som ikke løser det sociale problem og ikke løser skolens udbygning, og som i virkeligheden kan gøre det hele vanskeligere.

Jeg vil gerne tage et par tal fra en købstad i Jylland, tal dels fra købstaden, dels fra et nærliggende landområde. I byen er der 2.200 børn i skole. I 1963-64 var der 10,8 pct., der forlod skolen efter 7. klasse. I 1968 var denne procent faldet til 1,8 pct. I 8. klasse var procenten i 1963-64, 25, nu er den faldet til 10, og en meget betydelig del af de 10 pct. tager efterskole i stedet. I købstadens opland er der en særdeles godt udbygget folkeskole, hvor der pr. årgang er

ca. 70 elever. Der var i 1967 ingen, der gik ud efter 7. klasse. I 1968 gik 1 ud, men han tog på efterskole, altså med andre ord 100 pct., og selv de mest varme fortalere for tvang kan næppe nå højere end de 100 pct. Jeg havde nær sagt, at de måske kunne nå at få disse 100 pct. sat ned. I 1967 var der i samme skole 5, der gik ud efter 8. klasse, i 1968 2, og flere af de 7, der gik ud efter 8. klasse i de to årgange, har valgt anden skoleform, efterskole el. lign. Jeg må nok have lov til at spørge: hvor meget kan man forlange mere i en sådan situation? Og sådan kan det også gå i andre skoler, når deres udbygning er i orden, og hvis den ikke er i orden, er der intet formål med tvang, så er det spild af manges tid, og det vil være i stand til at skabe lede hos mange elever.

Vi ved for lidt om, hvad årsagen er til, at en del går ud. Jeg mener, det vil være rigtigt, at vi afprøver det, at vi får en undersøgelse af det, før vi gennemfører tvangen, en tvang, som måske kan være en belastning for dem, vi gerne vil hjælpe, og måske også en belastning for skolen og de øvrige elever. Jeg tror, det er helt afgørende, at skolen er vågen og livsnær, at det ikke er en rutineskole, der kører på traditioner. Frivilligheden har været en vældig inspiration for udbygningen af 8. og 9. klasse, fordi man har været nødt til at forme skolen på en sådan måde, at eleverne følte sig tiltrukket af den. Frivillighed har altså med andre ord været en frugtbar udfordring, og jeg er fuld af beundring for den lærerstab, som har evnet på så dygtig vis at tage udfordringen op. Jeg synes, det er et mistillidsvotum til samme lærerstab, som har klaret sig så fint i frivillighed, når man nu med tvang vil gennemføre 8. og 9. skoleår, inden man har fået mulighed for fuldt ud at vise, at det kunne klares uden tvang.

For børnene og hjemmene er frivillighed noget forpligtende. Man kan efter et sådant selvvalg med god ret appellere til medansvaret, og det er jo da ikke det dårligste at appellere til, heller ikke når det drejer sig om børn.

Vi kender i vor tid en hel del til provokationer. Er det da udelukket, at unge i overgangsalderen, der før var forpligtet af selvvalg, nu provokeres af tvang på en sådan måde, at de bliver negative, hvor de